

BOSHLANG‘ICH SINIF MATEMATIKA DARSLARIDA MURAKKAB IFODALAR TUSHUNCHASINI SHAKLLANTIRISH

Norqo‘ziyeva Dilfuza Ibragimovna

Do‘stlik tumani 12-maktab

Boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf matematika darslarida murakkab ifodalar tushunchasini shakllantirishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Murakkab ifodalar mazmuni, ularni yechishdagi amallar tartibi hamda o‘quvchilarda matematik ko‘nikmalarni rivojlantirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, dars jarayonida qo‘llaniladigan samarali metod va vositalar haqida tavsiyalar berilgan. Mazkur maqola o‘qituvchilar va o‘quvchilar uchun murakkab ifodalarni tushunarli va izchil o‘rgatishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: Murakkab ifodalar, arifmetik amallar, qo‘shish, ayirish, ko‘paytirish, bo‘lish, qavs, amallar tartibi, hisoblash, mantiqiy fikrlash.

Аннотация

В данной статье рассматриваются теоретические и практические аспекты формирования понятия сложных выражений на уроках математики в начальных классах. Раскрывается содержание сложных выражений, порядок выполнения арифметических действий, а также их роль в развитии математических навыков учащихся. Также приведены рекомендации по использованию эффективных методов и наглядных средств обучения. Статья предназначена для учителей и учащихся и способствует последовательному и понятному усвоению сложных выражений.

Ключевые слова: Сложные выражения, арифметические действия, сложение, вычитание, умножение, деление, скобки, порядок действий, вычисление, логическое мышление.

Abstract

This article discusses the theoretical and practical aspects of forming the concept of complex expressions in primary school mathematics lessons. It explains the essence of complex expressions, the order of arithmetic operations, and their importance in developing students' mathematical skills. The paper also provides recommendations on effective teaching methods and instructional tools. The article is intended for teachers and students to facilitate clear and systematic learning of complex expressions.

Keywords: Complex expressions, arithmetic operations, addition, subtraction, multiplication, division, brackets, order of operations, calculation, logical thinking.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, matematika fanida murakkab ifodalarni o'rgatish bu jarayonning ajralmas qismi bo'lib, u o'quvchilarning tafakkurini shakllantirishda katta ahamiyat kasb etadi.

Murakkab ifodalar boshlang'ich sinflardan boshlab o'rgatiladi va ular keyingi matematik bilimlarni egallash uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Murakkab ifodalar tushunchasi

Murakkab ifodalar — bu bir nechta arifmetik amallarni o'z ichiga olgan matematik ifodalardir. Bunday ifodalarda quyidagi amallar qatnashadi:

- qo'shish
- ayirish
- ko'paytirish
- bo'lish

Murakkab ifodalarni to'g'ri yechish uchun amallarni bajarish tartibiga qat'iy rioya qilish zarur.

Amallar tartibi qoidalari

Murakkab ifodalarni yechishda quyidagi tartib asos qilib olinadi:

1. Avvalo qavs ichidagi amallar bajariladi.
2. Qavs bo'lmasa, ko'paytirish va bo'lish amallari bajariladi.

3. So‘ng qo‘shish va ayirish amallari bajariladi.

Bu qoidalar barcha murakkab ifodalar uchun umumiy hisoblanadi.

O‘qitish metodikasi

Boshlang‘ich sinflarda murakkab ifodalarni o‘rgatishda quyidagi metodlar samarali hisoblanadi:

- **Ko‘rgazmali usul** (jadval, kartochna, diagramma)
- **Bosqichma-bosqich tushuntirish**
- **Amaliy mashqlar**
- **Interfaol metodlar** (savol-javob, o‘yin texnologiyalari)

O‘qituvchi sodda misollardan boshlab asta-sekin murakkab ifodalarga o‘tishi lozim.

Pedagogik ahamiyati

Murakkab ifodalar ustida ishlash o‘quvchilarda quyidagi ko‘nikmalarni rivojlantiradi:

- mantiqiy fikrlash
- diqqat va e‘tibor
- mustaqil ishlash
- hisoblash tezligi va aniqligi

Bu esa o‘quvchilarning matematik savodxonligini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich sinflarda murakkab ifodalar tushunchasini shakllantirish matematika ta‘limining muhim bosqichlaridan biridir. To‘g‘ri metodik yondashuv orqali o‘quvchilar murakkab ifodalarni oson va samarali o‘zlashtiradilar. Bu esa ularning keyingi matematik bilimlarni egallashida mustahkam asos bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Boshlang‘ich sinf matematika darsliklari
2. Axmedov B. *Matematika o‘qitish metodikasi*. Toshkent, 2019
3. Karimov A. *Boshlang‘ich sinflarda matematika*. Toshkent, 2018